

משרד החינוך

חוזר המנהלת הכללית

הודעות

עג/ס(ב)

תמוז התשע"ג – יוני 2013

תוכן העניינים

הודעות

3. ארגון ומינהל

	טכנולוגיית המידע ומחשוב	3.6
7	חדשות ועדכונים ב"אוח" – אתר האינטרנט של המשרד	3.6-11

9. תכניות לימודים

	מקצועות הלימוד	9.7
	תכנית לחידוש פני ההוראה והלמידה במקצועות הליבה ההומניסטיים : ספרות, תנ"ך והיסטוריה	9.7-5
10	הקצאת שעות לתגבור לימודי האמנויות בביה"ס היסודי ובחטה"ב	9.7-6
19	בשנת הלימודים התשע"ד – הזמנה להגשת בקשות	

הודעות

לתשומת לב המנהלים והמורים

לפי האמור בסעיף 3(א) ל"תקנות חינוך ממלכתי (סדרי פיקוח) התשל"ג-1973", הוראות המנהל הכללי המופיעות בחוזרי המנכ"ל מחייבות את המנהלים ואת המורים, ועליהם לנהוג לפיהן.

חוברת זו מרכזת לנוחותכם את ההוראות שהתפרסמו בחודש שבו היא יצאה לאור. עם זאת, מאחר שחלים מזמן לזמן שינויים ותיקונים בהוראות המנכ"ל, על המשתמש בחוברת מוטלת האחריות לבדוק באתר משרד החינוך אם חלו שינויים בהוראות ממועד פרסום החוברת. יש לפעול בהתאם להנחיות המעודכנות ביותר בכל נושא.

הודעות

3. ארגון ומינהל

3.6 טכנולוגיית המידע ומחשוב

(עג) 3.6-11 חדשות ועדכונים ב"אוח" – אתר האינטרנט של המשרד

1. אוח – פורטל משרד החינוך

א. או"חודשי – עלון מקוון 71 ל"אוח"

עלון מקוון (NewsLetter) 71 נשלח לכל העוסקים בחינוך. העלון עוסק בנושאים האלה: סיום שנת הלימודים ותחילת החופש הגדול, חודש תמוז ועוד. כמו כן אפשר למצוא בעלון ידיעות, חדשות ועדכונים שעלו לאתר בחודש האחרון.

כתובת האתר:

<http://www.edu.gov.il/owl/owlnews.htm>

ב. המכביה ה-19

פורסם באוח דף מידע על אודות המכביה. המכביה היא אירוע ספורט עולמי המתקיים במדינת ישראל ומכנס ספורטאים ישראלים יחד עם ספורטאים יהודים מכל העולם. זהו המפגש רחב ההיקף ביותר בעולם היהודי מבחינת מספר המשתתפים וכן אירוע הספורט השלישי בגודלו בעולם. בתי הספר נקראים לעסוק במכביה ובמטרותיה במסגרת תחומי הדעת השונים ולהכניס מן הרוח המלווה אותה לתוך העשייה הבית-ספרית בדרכים שונות.

הודעות

כתובת האתר :

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Owl/Hebrew/HagutMoadim/Maccabiah2013.htm>

ג. "שישי אישי" עם שר החינוך, הרב שי פירון

אחת לשלושה שבועות נערכים מפגשים אישיים של עובדי הוראה ועובדי משרד החינוך עם שר החינוך, הרב שי פירון, בלשכתו בתל-אביב. המערכת מאפשרת תיאום פגישה אישית עם השר תוך בחירת תאריך ושעה פנויים.

כתובת האתר :

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Owl/Hebrew/SarHinuch/DvarHashar/Shishi.htm>

ד. איגרת השר לעובדי הוראה

כפעמיים בחודש נשלחת איגרת משר החינוך, הרב שי פירון, לעובדי ההוראה ולמנהיגי חינוך. איגרות אלה מהוות דרך תקשורת נוספת של השר עם אנשי החינוך. האיגרות מתארות פעילויות ויזמות חדשות של המשרד ומפורסמות באוח ובפייסבוק וכן נשלחות בדוא"ל לעובדי ההוראה.

כתובת האתר :

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Owl/Hebrew/SarHinuch/DvarHashar/IgeretHoraa3.htm>

2. אתרי היחידות

אתר השאלת ספרי לימוד

באתר "השאלת ספרי לימוד" מתפרסם מידע מפורט על אודות התכנית. המידע מיועד להורים, למנהלים ולרשויות. כמו כן באתר התכנית מאגרו שאלות ותשובות נפוצות בנוגע להשאלת ספרי לימוד, הפניות לסעיפים רלוונטיים בחוזרי מנכ"ל וכן טופס "כתבו לנו", שבאמצעותו אפשר להעלות שאלות בנושא.

כתובת האתר:

www.edu.gov.il/Seferzol

3. מערכות

מערכת בחינות בגרות לעולים חדשים - יישום חוזר מנכ"ל

כדי להיערך ליישום הוראה 4.3-35 בחוזר הוראות הקבע ס/ט/3 (א), "זכויות של תלמידים עולים ותושבים חוזרים הנבחנים בבחינות הבגרות", בתי-הספר אשר בהם לומדים תלמידים עולים חדשים נדרשים לבצע את תהליך הזמנת השאלונים באמצעות המערכת. המערכת מאפשרת לבתי הספר לבצע הזמנת שאלונים לעולים למועד ב' התשע"ג.

כתובת האתר:

<http://hinuch.education.gov.il/olm/>

9. תכניות לימודים

9.7 מקצועות הלימוד

**9.7-5 (עג) תכנית לחידוש פני ההוראה והלמידה
במקצועות הליבה ההומניסטיים:
ספרות, תנ"ך והיסטוריה**

1. מבוא

החל משנת הלימודים התשע"ד יפעיל משרד החינוך תכנית שמטרתה לקדם את המקצועות ההומניסטיים במערכת החינוך, לעודד את התעניינותם והשקעתם של התלמידים בהם ולחדש את תהליכי ההוראה והלמידה במקצועות אלה. תכנית זו משתלבת בתפיסה הכללית של המשרד שמטרתה לקדם למידה מעמיקה ומשמעותית הקשורה לעולמם של התלמידים ומעודדת יצירתיות והתנסויות בתחומי עשייה שונים, גם מעבר למרחב הכיתה, תוך הכלה של מגוון התלמידים במערכת החינוך על יכולותיהם וכישרונותיהם הייחודיים.

על פי התכנית לעידוד מדעי הרוח, תיושם תפיסה חינוכית זו תחילה במקצועות הספרות, התנ"ך וההיסטוריה בחינוך הממלכתי ובחינוך הממלכתי-דתי, ואחת ממטרותיה היא לעודד את הביקוש למקצועות הללו כמקצועות מוגברים בחטיבה העליונה (3-5 יח"ל). בין היתר, יתקיים במסגרת זאת מהלך של ריענון ועדכון תכניות הלימודים, יפותחו דגמי הוראה וחומרי למידה וכן יורחבו ההוראה בדרכי חקר וההוראה הבין-תחומית.

מטרת הודעה זו להציג את התפיסה הרעיונית, לתאר את המהלכים שיתבצעו בפועל וכן להזמין את מוסדות החינוך להשתתף בתכניות באמצעות הפניה ל"קולות קוראים" בנושא.

2. רציונל

על מערכת החינוך להוביל את תלמידיה למיצוי יכולתם וכישוריהם ולאפשר להם לתפקד כבוגרים במציאות הטכנולוגית והכלכלית של המאה ה-21. לא פחות מכך עליה לטפח אצלם עולם רגשי ותרבותי שיעניק משמעות לחייהם, יפתח בהם אחריות אישית ומחויבות חברתית ולאומית וייתן להם בסיס לקבלת החלטות כאנשים בוגרים וכמנהיגים לעתיד. בסיס ההוראה חייב לכלול למידה נרחבת של אוצרות המורשת התרבותית והספרותית והיכרות טובה עם ההיסטוריה הלאומית והאוניברסלית - בהם טמונים נכסי התרבות והרוח של עם ישראל ושל החברה האנושית, בהם נמצא הביטוי לרוח האדם ולמצפון האנושי ובהם כר ביטוי נרחב לדמיון, ליצירתיות ולרגש. כל אלה הם מרכיב מרכזי ביצירת החיבור בין אדם לעצמו, בין אדם לחברו, בין אדם לקהילתו, בין אדם לעמו ובין אדם לעולמו.

צורך זה גובר ככל שההתפתחות המדעית והטכנולוגית מתקדמת ומפנה את הזרקור לעבר מקצועות ששכר חומרי בצדם. כך עולה עוד יותר נחיצותה של מערכת ערכית ותרבותית ראויה אשר תנחה את אזרחי העתיד ואת המנהיגות הכלכלית, המדעית והפוליטית של מדינת ישראל, ומכאן החשיבות הרבה של הוראת המקצועות ההומניסטיים. בשנים האחרונות ירדה קרנם של מדעי הרוח בישראל, ולמעשה, בכל העולם המערבי. כך למשל חלה ירידה עקבית ומתמשכת במספר התלמידים במגזר היהודי (ממלכתי וממלכתי-דתי) הבוחרים להרחיב את לימודי הבסיס בספרות, תנ"ך והיסטוריה. לפיכך הוחלט כי משרד החינוך יפעיל בשנים הקרובות תכנית שמטרתה לקדם את התחדשותם ופריחתם של מקצועות הליבה ההומניסטיים במערכת החינוך.

העקרונות שעליהם תתבסס התכנית יכללו מתן סיוע ותמריצים לבתי ספר במטרה לקדם השקעה ולימוד של תחומים אלו, ובמיוחד לחזק ולתגבר את הלמידה המעמיקה והמשמעותית שלהם.

מטרות התכנית

- א. ליצור אצל התלמידים אהבת למידה של ספרות, תנ"ך והיסטוריה כבסיס להתעניינות במקצועות הללו ובמקצועות הרוח בכלל בהמשך חייהם.
- ב. לקיים למידה מעמיקה, משמעותית וחויייתית במקצועות ההומניסטיים, שתקנה ידע ותובנות בתחומים הנלמדים ותסייע להתפתחות הרגשית והמוסרית של התלמידים ולתחושת השייכות התרבותית והלאומית שלהם.
- ג. להביא לתנופה בביקוש למקצועות ספרות, תנ"ך והיסטוריה כמקצועות מוגברים בחטיבה העליונה (יח"ל 3-5).

3. תהליכי הוראה-למידה

כאמור, על מערכת החינוך להביא את תלמידיה להכיר בערך המקצועות ההומניסטיים, להעמיק את הבנתם בתכנים הנלמדים, להיות בני בית בנכסי התרבות והרוח ולאהוב את הלמידה עצמה. לשם כך נדרשים תהליכים של למידה מעמיקה ומשמעותית.

למידה מעמיקה היא למידה שעוסקת בתכנים חשובים ובמיומנויות נדרשות ברמה גבוהה ובאופן מעמיק, במטרה לאפשר לתלמידים גישה לחזית הידע והמיומנויות הנחוצים למאה ה-21, ויחד עם זאת לטפחם כבעלי ידע ותובנה בנושאי מורשת ותרבות.

למידה משמעותית היא למידה רלוונטית לחייהם של התלמידים, אשר נוגעת בנושאים שמעסיקים אותם ומערבת היבטים מגוונים של התנסויות חווייתיות ויצירה ומתבצעת במגוון מרחבים מעבר לחדר הכיתה – בטבע, באזורי הארץ השונים ובמרחב הדיגיטלי.

אפשר לעורר למידה מעמיקה ומשמעותית באמצעות עידוד ההוראה הבין-תחומית (כגון שילוב בין ספרות לאמנות, בין תנ"ך לארכאולוגיה ובין היסטוריה לקולנוע), פיתוח החשיבה והלמידה בדרך החקר, שילוב ממדים חווייתיים, רגשיים וערכיים בהוראה וחיזוק היבטים של הכלה, הקשבה ואכפתיות (caring) בחומר הלימוד.

זאת ועוד, לימוד טוב, פורה ומעניין הוא כזה המפגיש את הלומדים עם סביבת למידה ועם דרכי הוראה שמאפשרים להם לבנות בעצמם את המשמעותיות הרלוונטיות העולות מחומר הלימוד (על-פי הגישה ההבנייתית ללמידה). למידה משמעותית מאתגרת את הלומדים ומזמינה אותם להרחיב את עולם החוויות והידע מעבר לתכנים הנלמדים בכיתה, תוך שהיא מסתייעת בדרכי הוראה חדשניות ויצירתיות המשלבות גם את הפדגוגיה הדיגיטאלית והיצאה אל מחוץ למרחבי הכיתה.

בעת תכנון ההוראה והלמידה חשוב לפנות זמן ומרחב להתבוננות של מורים ותלמידים בעולמם הפנימי ולעיסוק ב"שאלות הגדולות של החיים". תהליכי למידה-הוראה כגון אלו מאפשרים מתן מקום רב יותר להעמקה ולפיתוח חשיבה, לצד התפתחות רוחנית וערכית של התלמיד והמורה גם יחד.

דוגמאות ללמידה מעמיקה ומשמעותית בתחומי הדעת

- בשיעורי **ספרות** יושם דגש על העולם החווייתי-רגשי של הדמויות בתוך היצירה ושל המחבר והקורא מחוצה לה, שכן חלק משמעותי מייחודה של יצירת הספרות הוא ביכולתה "להחיות" דמויות, עולמות ומצבים אנושיים

ולא להסתפק בדיבור עליהם. כמו כן יושם דגש על בחינת הערכים האסתטיים והמוסריים המגולמים ביצירה.

- בשיעורי **היסטוריה** ישולבו מטלות חשיבה ותהליכי חקר במהלך ההוראה, יודגש הציר הערכי המרכזי הטמון בכל יחידת הוראה, ישולבו מקורות חזותיים ודיגיטליים ויודגשו תחומים משיקים להיסטוריה, כגון מוזיקה, תיאטרון, אמנות וספרות, ליצירת מבט רב-תחומי.

- **התנ"ך** יילמד בתהליך המבוסס על העמקה, דו-שיח והתבוננות על הטקסט המקראי מזוויות שונות. מגמת השיעורים תהיה ללמד את סיפור ההתהוות של העם היהודי, את מסריו וערכיו תוך שימת דגש על כלים להבנת סיפורי התנ"ך במטרה להעמיק בשאלות אנושיות ומוסריות העולות מן הכתובים עתיקי היומין.

4. דרכי פעולה

דרכי הפעולה מתבססות על ההכרה בחשיבות החכמה והידע הרב שנצברו בשדה החינוך בקרב המורים ובתי הספר, חשיבות הלמידה מהצלחות קודמות ומרכזיות האוטונומיה של המורים והתלמידים בתהליכי ההוראה והלמידה.

4.1 במזכירות הפדגוגית

א. **עדכון תכניות לימודים** – תכניות הלימודים במקצועות הליבה ההומניסטיים יעודכנו ויתחדשו כדי להופכן למשמעותיות ומאתגרות יותר עבור הלומדים.

ב. **הקמת צוותי פיתוח ארציים** – בכל אחד משלושת תחומי הדעת יוקם צוות מקצועי מוביל שיכלול מורים מן השטח.

תפקידי הצוות:

- פיתוח דגמי הוראה וחומרי למידה רגילים ומתקשבים על פי העקרונות שנקבעו לחידוש פני המקצוע

- סיוע לבתי הספר המצטיינים

- בניית תכנית הדרכה ופיתוח מקצועי למדריכים ולמורים ליישום בהוראה. התכניות תתייחסנה לכל אחת מחטיבות הגיל: יסודי, חטיבת ביניים וחטיבה עליונה (בחטיבה העליונה התכנית תעסוק בעיקר ביחידות החובה).

4.2 המלצות והצעות לבתי הספר ולמורים

א. **פיתוח סביבה לימודית** – "שבירת קירות הכיתה" ויצירת מרחבים לימודיים אלטרנטיביים, כגון קיום ימי שיא ויצאה לסוירים לימודיים-חוייתיים בעקבות ספרים, אירועים היסטוריים והתרחשויות מקראיות.

ב. **פיתוח מיומנויות שיג ושיח** – דיון בין תלמידים הכולל חינוך להקשבה, בניית טיעונים ודיבור רהוט בפני קהל מעודד ומפתח למידה פעילה של תלמידים בתחומים ההומניסטיים. לאור זאת יורחב היישום של מועדוני שיח ושיג בתוך תחומי הדעת.

תבחינים להקצאת שעות תגבור למקצוע "שיח ושיג" (דיבייט) מפורסמים באתר המזכירות הפדגוגית בכתובת <http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/81DE7198-167A-48E3-BA99-3DB504DB52B5/185739/SiachSig.pdf>

ג. **עידוד תהליכי חקר וכתובת עבודות גמר ועבודות חקר** – יצירת דגמי הוראה מגוונים שמקדמים עבודות חקר בתחומי הדעת השונים בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה. מסמך שמציג מתווים להוראה בדרכי חקר ולהכנת עבודות חקר עם מחוונים להערכתם יצא בהוצאת המזכירות הפדגוגית לקראת שנת הלימודים הקרובה. מדריכי המפמ"רים והמדריכים של היחידה לפיתוח החשיבה במזכירות הפדגוגית יתמכו בבתי ספר שיהיו מעוניינים לקדם דרכי הוראה אלו.

להגשת מועמדות לקבלת פרסים על עבודות גמר מצטיינות בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי בתחומי הליבה ההומניסטיים: ספרות, תנ"ך והיסטוריה, ראו קישור ל"קול קורא" לבתי הספר המפורסם באתר המזכירות הפדגוגית בכתובת http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Portal/YozmotHadashot/MiktzuotLibaHomoniSteim.htm

להגשת בקשה למועמדות לקבלת פרסים על עבודות חקר מצטיינות בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי בתחומי הליבה ההומניסטיים: ספרות, תנ"ך והיסטוריה, ראו קישור ל"קול קורא" לבתי הספר המפורסם באתר המזכירות הפדגוגית בכתובת המובאת לעיל.

ד. **הוראה מגוונת ובין-תחומית** – המפמ"רים יעמידו לרשות המורים חומרי למידה בין-תחומיים תוך שילוב האמנויות וכן חומרי למידה שמדגימים היבטים אחרים שמקדמים למידה משמעותית, ובכלל זה גם דרכי הערכה חלופיות שמותאמות לאופני ההוראה אלו. חומרי למידה אלו יאפשרו להעשיר את ההוראה ואת הלומדים בכל שכבות הגיל. בנוסף ייפתחו גם קורסי פיתוח מקצועי (השתלמויות) בין-תחומיים וימי עיון שבמרכזם פעילות בין-תחומית.

ה. **"פדגוגיה דיגיטאלית"** – יורחב השימוש בפדגוגיה דיגיטאלית, הן לצורכי ההוראה והן ליצירת קהילות מורים ולמידת עמיתים בנושא יישום תהליכים של למידה משמעותית, כגון האמצעים להלן:

1) שימוש בכלי תקשוב מגוונים (אינטרנט, "יו-טיוב", רשתות חברתיות, כלי web2) וביחידות לימוד מתוקשבות עשוי להגביר את התעניינות התלמידים במקצועות הליבה ההומניסטיים. לשם כך יועמדו לרשות המורים יחידות הוראה מקוונות ובין-תחומיות (בשילוב מוזיקה, קולנוע ואמנות) וכן קורסי פיתוח מקצועי מקוונים שיקדמו למידה משמעותית תוך דגש מיוחד על למידת חקר.

2) האפשרות ללמוד ולהיוועץ במסגרת של קהילות מורים ברשת יכולה לקדם לימוד מהצלחות וחוויה של ההוראה משמעותית בקרב המורים. בשנת הלימודים הקרובה יוצעו למורים אפשרויות מגוונות לשיתוף בקהילות מורים, לדיון ולשיח וכן ללמידת עמיתים בכלי שיתוף עדכניים.

ו. **מרכזי הפצה כמשאב ללימוד מהצלחות** – בתי ספר ניסויים שהפכו למרכזי הפצה ומופעלים באמצעות גף יזמות וניסויים במזכירות הפדגוגית יעמדו לרשות בתי הספר לשם קידום למידה מדגמים שונים שיושמו בהצלחה לצורכי ההוראה משמעותית בתחומי הדעת ההומניסטיים. מרכזי ההפצה יהיו פתוחים הן לביקורים בפועל והן ל"ביקורים" וירטואליים באתר מיוחד שיתפרסם לקראת פתיחת שנת הלימודים. כמו כן אפשר יהיה לקבל הדרכה ממרכזים אלו.

ז. **תכניות מיוחדות בתחום הספרות** – משרד החינוך ימשיך להפעיל בבתי הספר את תכנית 'שמחת הקריאה', שמטרתה טיפוח הרגלי קריאה בקרב תלמידי חטיבת הביניים בחינוך הממלכתי ובחמ"ד, עד ליישום מלא של התכנית בכל בתי הספר. כמו כן יימשך מפעל

"סופר אורח" בשיתוף עם משרד התרבות, המפגיש תלמידים מכל שכבות הגיל עם סופרות וסופרים בכל רחבי הארץ.

תכנית הלימודים לבית הספר היסודי כוללת רשימה של ספרי קריאה להוראה בכיתה וכן הנחיות דידקטיות לקריאה מונחית (באתר התכנית). דגמי הוראה בספרות לבית הספר היסודי על פי התכנית המורחבת יופצו לבתי הספר. הדגמים מציגים למידה מעמיקה ומשמעותית בגישה ספרותית לצד טיפוח ערכים והיבטים הומניסטיים העולים מן היצירות שנבחרו.

ח. **לימוד משולב אמנויות בחטיבות הביניים** – במטרה לקדם את לימודי מקצועות הליבה ההומניסטיים, במיוחד בהיבט הבין-תחומי ובשילוב אמנויות, יתמוך משרד החינוך בתכניות בין-תחומיות המשלבות לימודי אמנות בחטיבות הביניים. מידע מפורט על כך נמסר בהודעה 9.7-6 בחוזר זה.

4.3 טיפוח יזמות בשדה החינוך

א. **פיתוח תכניות בית ספריות יצירתיות** – יינתן תקציב ייחודי לבתי ספר אשר יציגו תכנית חלוצית לקידום של מקצוע אחד או יותר ממקצועות הליבה ההומניסטיים בשכבת גיל מוגדרת (יסודי, חט"ב, חט"ע). במסגרת התכנית יקבלו בתי הספר ליווי של אנשי תוכן ופדגוגיה מיומנים ומקצועיים. הצעת התכנית תוגש לאישורו של מפמ"ר המקצוע. אם תאושר – יזכה בית הספר לתקציב לפיתוח התכנית ולמימושה בפועל. התכניות ודגמי ההוראה שיפותחו בבתי הספר ישמשו לאחר מכן ללמידת עמיתים ולהדרכה ופיתוח מקצועי במערכת החינוך כדרך להפצתם.

להגשת בקשה לתקציב ליישום תכנית חדשנית ויצירתית בהוראת תחומי הליבה ההומניסטיים: ספרות, תנ"ך והיסטוריה בכל שכבות הגיל, בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי, ראו קישור ל"קול קורא" לבתי הספר המפורסם באתר המזכירות הפדגוגית בכתובת המובאת בסעיף קטן 4.2-ג לעיל.

ב. **כיתות הגבר מצטיינות** – כחלק מתכנית הטיפוח לכיתות הגבר של 5 יחידות לימוד, המשרד מבקש להעצים יזמות בית ספריות מובילות אשר ימשכו יותר תלמידים לבחור להעמיק במקצועות הליבה ההומניסטיים. צוותי הוראה שיציעו תכניות חלוציות להוראה משמעותית יקבלו מענק סיוע למימוש תכניותיהם.

התכניות שיפותחו ישמשו דוגמה לכלל המורים ובסיס ללמידת עמיתים.

להגשת בקשה לקבלת תקציב לעידוד הוראה חדשנית ויצירתית בכיתות ההגבר בהיסטוריה, תנ"ך וספרות ראו קישור ל"קול קורא" לבתי הספר המפורסם באתר המזכירות הפדגוגית בכתובת המובאת בסעיף קטן 4.2-ג לעיל.

א. **פרסי הצטיינות לבתי ספר** – תוקם ועדת שיפוט שתבחר בכל שנה 6 בתי ספר מצטיינים מכל שכבות הגיל בהוראת תחומי הליבה ההומניסטיים. יתקיים ערב הוקרה שנתי שבו יחולקו פרסי ההצטיינות לבתי הספר.

להגשת מועמדות לפרס הצטיינות בית ספרי בהוראה חדשנית ויצירתית בהיסטוריה, תנ"ך וספרות ראו קישור ל"קול קורא" לבתי הספר המפורסם באתר המזכירות הפדגוגית בכתובת המובאת בסעיף קטן 4.2-ג לעיל.

ד. **פרס שנתי לעבודות גמר מצטיינות** – יינתן פרס שנתי לעבודות גמר מצטיינות בחטיבה העליונה.

להגשת מועמדות לקבלת הפרס ראו קישור ל"קול קורא" לבתי הספר המפורסם באתר המזכירות הפדגוגית בכתובת המובאת בסעיף קטן 4.2-ג לעיל.

ה. **פרס שנתי לעבודות חקר מצטיינות בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה** – יינתן פרס שנתי לעבודות חקר מצטיינות בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה. להגשת מועמדות לקבלת הפרס ראו קישור ל"קול קורא" המפורסם באתר המזכירות הפדגוגית בכתובת המובאת בסעיף קטן 4.2-ג לעיל.

4.4 קידום לימודים מוגברים במקצועות ההומניסטיים

א. **הקצאת שעות למגמות בחטיבה העליונה** – יוקצו שעות ייחודיות לבתי ספר שייפתחו מגמות הרחבה חדשות בכל אחד מתחומי הליבה ההומניסטיים. תבחינים להקצאת השעות מצויים באתר המזכירות הפדגוגית בכתובת

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Portal/tavchinim/TavchinimTashad.htm

ב. **תקצוב דיפרנציאלי על פי "עוז לתמורה"** – התקצוב הדיפרנציאלי של בתי הספר העל-יסודיים במסגרת "עוז לתמורה" יתחשב

במספר התלמידים שמסיימים 5 יחידות בלימודי הליבה ההומניסטיים.

ג. **מתן ביטוי למקצועות ההומניסטיים בסטטוס ההישגים הבית ספריים** – בתי הספר מתבקשים לציין בסטטוס ההישגים הבית ספריים את מספר התלמידים שסיימו 5 יחידות בבגרות במקצועות הליבה ההומניסטיים, והדבר יזכה להוקרה מיוחדת.

4.5 שיתוף פעולה עם רשויות מקומיות ועמותות

א. **סטודנטים לסיוע בעבודות חקר** – כחלק מעידוד כתיבת עבודות חקר או מיזמים (פרויקטים) בתחומי הליבה ההומניסטיים, משרד החינוך תומך ביזמות שונות וביניהן שיתוף פעולה עם פר"ח בתכנית "בת-קול", המעודדת סטודנטים לתארים מתקדמים לסייע לתלמידים בתכנון ובכתיבת עבודות חקר ומיזמי חקר.

ב. **עמותות לקידום מדעי הרוח** – יורחב שיתוף הפעולה עם גופים נוספים שפועלים לקידום מדעי הרוח בכלל ומקצועות הליבה ההומניסטיים בפרט. דוגמה טובה לכך אפשר לראות בפעילות של עמותת "דרך רוח", ששמה לעצמה למטרה להפוך את מדעי הרוח לתחומים מובילים, לא רק במערכת החינוך אלא בחברה הישראלית כולה.

ג. **כיתות עירוניות ללימוד מקצועות הליבה ההומניסטיים** – משרד החינוך יסייע בפתיחת כיתות עירוניות ללימוד מוגבר של מקצועות הליבה ההומניסטיים בחטיבה העליונה בהיקף של 5 יחידות עבור תלמידים שלא נפתחה בבית ספרם מגמה מתאימה בשל מיעוט מתעניינים. פעילות כזו מתקיימת כיום על ידי עמותת "דרך הרוח" בעיר חיפה.

בשאלות אפשר לפנות

אל הגב' אלירז קראוז, מנהלת אגף חברה ורוח, המזכירות הפדגוגית,
טל' 02-5603588, דוא"ל saritka@education.gov.il
קישורים ל"קולות הקוראים" מצויים באתר המזכירות הפדגוגית, בכתובת
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Portal/YozmotHadaShot/MiktzuotLibaHomonisteim.htm
וכן באתרי המפמ"רים לתנ"ך, ספרות והיסטוריה.

**9.7-6 (עג) הקצאת שעות לתגבור לימודי האמנויות
בביה"ס היסודי ובחטה"ב בשנת
הלימודים התשע"ד - הזמנה להגשת
בקשות**

1. כללי

לאור החשיבות הרבה של האמנויות לסוגיהן, הן כתחומי לימוד בפני עצמם והן בשילוב עם תחומי דעת אחרים, משרד החינוך נערך להקצאת שעות לתגבור לימודי האמנויות בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים. השעות יוקצו על פי סדרי עדיפויות, בהתאם לתבחינים שמתפרסמים באתר של אגף האמנויות מזכירות הפדגוגית, בכתובת http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagog/Portal/tavchinim/TavcheinTofesh.htm בתי הספר המעוניינים בתגבור לימודי האמנויות והעומדים בתנאי הסף המפורטים להלן מוזמנים להגיש את בקשתם באמצעות הטופס המקוון שנלווה לתבחינים עד יום ב', ח' באב התשע"ג, 15 ביולי 2013. בתי הספר שיזכו לשעות תגבור לימודי האמנויות בשנת הלימודים התשע"ד יקבלו עדיפות בהקצאה של שעות אלה גם בשנת התשע"ה, בכפיפות למגבלות התקציביות.

האמנויות הן תופעה אוניברסלית בעלת מקום מרכזי וחשוב בכל תרבויות העולם. מקומן במערכת החינוך מרכזי, הן כשפה לביטוי והבעה והן כפתח לעולם תרבותי עשיר ורב עצמה. כשפות תנועתיות, חזותיות ושמיעתיות הן מאפשרות העברה ופענוח של מסרים שאי אפשר לבטאם במילים. כמרחבים תרבותיים ואמנותיים ייחודיים הן משמשות כלי למידה ראשוני לפיתוח היכולות והכישורים הבסיסיים של הלומדים, תוך שילובם של היבטים רגשיים וקוגניטיביים. הוראתן בדרך הוליסטית, המשלבת לימודי תיאוריה לצד ביצוע ויצירה, מאפשרת לתלמידים הזדמנות לחשיפה, להרחבה ולהעמקה של יכולותיהם והתעניינותם בתחומי האמנויות.

תכניות הלימודים של האמנויות מכוונות להוראתן כמטרה בפני עצמה וכן לשילובן ככלי שבאמצעותו אפשר ללמוד דיסציפלינות אחרות באופן שיהפוך את הלמידה לחווייתית ומשמעותית. האמנות מאפשרת ביטוי לרוח הזמן והתרבות ובו בזמן גם לרוחו ולצרכיו של היחיד. באמצעות ההתבוננות

וההקשבה לאמנויות כגון מוזיקה, מחול, ציור או תיאטרון, וכן באמצעות ביצוע, באה לידי ביטוי זהותו האישית, המשפחתית, הלאומית והאוניברסלית של האדם. לימודי האמנויות מפתחים רגישות והקשבה לעצמי ולזולת ותורמים לשיתוף פעולה, לסובלנות ולאמפתיה כלפי האחר. הללו מאפשרים אווירה לימודית מקדמת, מכבדת ורגועה שהנאה בצדה.

2. הקצאת שעות לתגבור לימודי האמנויות בבתי הספר היסודיים

2.1 מטרת ההקצאה ואוכלוסיית היעד

הקצאת השעות מיועדת להוראת האמנויות בבית הספר היסודי הן כתחומי לימוד בפני עצמם והן כציר מרכזי מארגן למידה רב-תחומית.

השעות יוקצו רק עבור הוראת מקצוע נוסף, מעבר לאחד מתחומי האמנויות הנלמד באותה שנה בבית הספר (כמתחייב ממסמך מתנ"ה) בכיתות א'-ו'. ההוראה תתקיים באחת או יותר מבין האמנויות האלה: מחול, תיאטרון, מוזיקה, אמנות חזותית וקולנוע ותופעל על פי תכניות הלימודים המאושרות שאותן אפשר למצוא באתר המפמ"ר בכל אחד ממקצועות האמנות.

2.2 תנאי הסף לקבלת הקצבת השעות

על בית הספר שעבורו מבוקשת ההקצאה לעמוד בכל התנאים האלה:

- א. בית הספר מקיים לימודי ליבה באמנויות בהיקף של לפחות 2 ש"ש לכיתה **בכל אחת משכבות א'-ו'**, כמתחייב ממסמך מתנ"ה.
- ב. הוראת האמנויות תהיה חלק מתכנית הלימודים הבית-ספרית ותתבצע במהלך יום הלימודים.
- ג. הוראת האמנויות תכלול הן סדנאות מעשיות והן הוראת היבטים עיוניים.
- ד. הוראת האמנויות תיעשה על ידי מורה מקצועי בעל תואר ראשון בתחום הדעת, תעודת הוראה ורישיון הוראה באחת האמנויות.
- ה. המורה ובית הספר יתחייבו שהמורה ישתלם בהשתלמויות מקצועיות של הפיקוח על האמנויות במשרד החינוך בהיקף של 30 שעות לפחות בשנת הלימודים שבה תינתן ההקצאה.

המועד, המקום וההיקף של ההשתלמות יפורסמו באתר של אגף האמנויות.

1. בית הספר יתחייב לעמוד בתכניות הלימודים וכן להקצות מתקנים, ציוד וחומרים הנדרשים ללמידה על פי התקנים המפורטים בכל אחת מהאמנויות. אלה מפורסמים באתר המפמ"ר של כל אחת מן האמנויות.

2.3 אופן הקצאת השעות

בכפיפות למגבלות תקציביות, יקצה משרד החינוך את השעות לבתי הספר העומדים בתנאים האמורים לעיל באופן הבא:

א. לכל בית ספר שייבחר על פי סדרי העדיפויות המפורטים להלן, יוקצו 8 שעות שבועיות עבור הוראת אמנויות בשתי שכבות גיל לפחות.

ב. בחירת השכבות ותחום האמנות ייעשו על ידי הנהלת בית הספר. על מנהל בית הספר לפרט במכתב את הנימוקים לבחירת השכבות, לתאר את תכנית הלימודים עבור השעות התוספתיות וכן לציין את מספר התלמידים והכיתות בכל שכבת גיל. המכתב ייבדק ויאושר על ידי הפיקוח על האמנויות.

את המכתב יש לשלוח במקביל לטופס הבקשה אל מנהלת אגף האמנויות, ד"ר נורית רון, לדוא"ל n-arts@education.gov.il, עד יום ב', ח' באב התשע"ג, 15 ביולי 2013.

ג. השעות יוקצו על פי מדד הטיפוח, כלומר ראשית יועדף בית ספר בעל מדד טיפוח גבוה יותר. אם יעלה הצורך לבחור בין כמה בתי ספר בעלי אותו מדד טיפוח, יועדף בית הספר בעל מספר התלמידים הגדול ביותר בשכבה שעבורה מבוקשת ההקצאה.

2.4 הפעלת בקרה

- א. אם יימצא שבית הספר לא מקיים לימודי אמנויות על פי תנאי הסף שהוגדרו, יקוזזו השעות שהוקצו לבית הספר לכל השנה וכן אפשר יהיה לדחות בקשת תקצוב שיגיש בית הספר בשנה לאחר מכן בהחלטה מנומקת של ועדת ההקצבות.
- ב. אם יימצא שמורי בית הספר המלמדים את מקצועות האמנויות לא השתלמו כנדרש, תבוטל ההקצאה ויקוזזו השעות שהוקצו לבית הספר לכל השנה.
- ג. אם יימצא שבית הספר לא מלמד ומתקצב, כפי שהתחייב במסמך מתנ"ה, להוראת 2 ש"ש לכל אחת מכיתות א'-ו', תבוטל ההקצאה.
- ד. אם יימצא שבית הספר לא עשה שימוש בשעות התגבור שניתנו לו כדי ללמד תחום אמנות נוסף בכיתות שאושרו לו, יקוזזו שעות הלימוד שהוקצו לבית הספר לכל השנה.

3. הקצאת שעות לתגבור לימודי האמנויות בחטיבת הביניים

3.1 מטרת ההקצאה ואוכלוסיית היעד

ההקצאה מיועדת להוראה בין תחומית בחטיבת הביניים של אחת או יותר מבין האמנויות האלה: מוזיקה, תיאטרון, מחול, קולנוע ואמנות חזותית בשילובים שונים, כגון מחול וספרות, תיאטרון ומוזיקה, אמנות חזותית והיסטוריה, קולנוע ומדעי החברה וכו'.

הקצאת השעות מיועדת לתמוך גם במיומנויות כגון טיפוח החשיבה, פדגוגיה דיגיטאלית, עבודות חקר ועוד, כציר מרכזי מארגן למידה בין-תחומית בשילוב האמנויות השונות.

הוראה בין-תחומית כזו תתקיים לפחות באחת משכבות הגיל בכיתות ז'-ט' באופן שיטתי ורציף כחלק מתכנית הלימודים הבית-ספרית.

3.2 תנאי סף לקבלת הקצאת השעות

על בית הספר שעבורו מבוקשת ההקצאה לעמוד בכל התנאים האלה:

- א. שעות התגבור מיועדות לתכנית לימודים ייחודית חדשה, שבה ייעשה שילוב בין תחום האמנות שנבחר לתחומי דעת אחרים שנלמדים בבית הספר, לפי תכניות הלימודים המאושרות

הודעות

22

בתחומי המדעים המדויקים, המורשת, מדעי הרוח, השפות ומדעי החברה.

ב. עבור השעות התוספתיות יגיש בית הספר תכנית לימודים מפורטת ומנומקת, שאורכה יהיה בין 6 ל-15 עמודים, ובה יוצגו המטרה, מהלך הלימודים, הנושאים, התוצרים ודרכי ההערכה. מומלץ לשלב בתכנית גם היבטים נוספים, כגון טיפוח החשיבה, הוראה דיאלוגית, פדגוגיה דיגיטאלית ותהליכי חקר.

במקביל להגשת הבקשה על גבי הטופס המקוון יש לשלוח את תכנית הלימודים הייחודית של בית הספר אל מנהלת אגף האמנויות, ד"ר נורית רון, לדוא"ל n-arts@education.gov.il, עד יום ב', ח' באב התשע"ג, 15 ביולי 2013.

ג. התכנית תתמקד בשכבת גיל **אחת**. הבחירה בשכבת הגיל תיעשה על ידי בית הספר עצמו ותלווה במכתב מנומק מאת המנהל. יש לציין במכתב את מספר התלמידים ומספר הכיתות בכל שכבה וכן אפשרות של בחירת שכבה נוספת. המכתב ייבדק ויאושר על ידי הפיקוח על האמנויות.

ד. הוראת התכנית הבין-תחומית תהייה חלק מתכנית הלימודים הבית-ספרית ותבצע במהלך יום הלימודים.

ה. הוראת האמנויות תיעשה על ידי מורה מקצועי בעל תואר ראשון בתחום הדעת, תעודת הוראה ורישיון הוראה באחת האמנויות.

ו. המורה ובית הספר יתחייבו שהמורה ישתלם בהשתלמויות מקצועיות של הפיקוח על האמנויות במשרד החינוך בהיקף של 30 שעות לפחות בשנת הלימודים שבה תינתן ההקצאה. המועד, המקום וההיקף של ההשתלמות יפורסמו באתר של אגף האמנויות.

ז. בית הספר יתחייב להקצות מתקנים, ציוד וחומרים נדרשים ללמידה על פי התקנים המפורטים בכל אחת מהאמנויות. אלה מפורסמים באתר המפמ"ר של כל אחת מן האמנויות.

3.3 אופן הקצאת השעות

משרד החינוך יקצה את השעות בין בתי הספר העומדים בתנאים האמורים לעיל, על-פי סדרי עדיפויות ובהתאם לתקציב העומד לרשותו, באופן הבא:

- א. השעות יוקצו לחצי ממספר הכיתות בשכבה אחת בבית הספר, בהיקף של 2 ש"ש לכל כיתה בשכבה (אם מספר הכיתות הוא אי-זוגי, יעוגל מספר הכיתות שיתוקצבו כלפי מעלה).
- ב. תכניות בתי הספר ייבחנו על ידי הפיקוח על האמנויות. תינתן העדפה לבתי ספר שהציעו תכנית בעלת ציון איכות גבוה יותר – דירוג גבוה יותר מבחינת איכות התהליכים הבין-תחומיים והשילוב של היבטים נוספים, כגון טיפוח החשיבה, פדגוגיה דיגיטאלית, עבודה דיאלוגית ותהליכי חקר.
- ג. בתוך כל קטגוריה של ציון איכות יוקצו השעות לפי מדד הטיפוח. כלומר, ראשית יועדף בית ספר בעל מדד טיפוח גבוה יותר. אם יעלה הצורך לבחור בין כמה בתי ספר בעלי אותו מדד טיפוח, יועדף בית הספר בעל מספר התלמידים הגבוה יותר בשכבה שעבורה מבוקשת ההקצאה.

3.4 הפעלת בקרה

- א. אם יימצא שבית הספר אינו מקיים לימודי אמנויות על פי תנאי הסף שהוגדרו, יקוזזו השעות שהוקצו לבית הספר לכל השנה. כמו כן אפשר יהיה לדחות בקשת תקצוב שיגיש בית הספר בשנה לאחר מכן בהחלטה מנומקת של ועדת ההקצבות.
- ב. אם יימצא שמורי בית הספר המלמדים את מקצועות האמנויות לא השתלמו כנדרש, תבוטל ההקצאה ויקוזזו השעות שהוקצו לבית הספר לכל השנה.
- ג. אם יימצא שבית הספר אינו מקצה לשכבת הגיל 2 ש"ש כשעות בסיס כפי שמתחייב במסמך מתנ"ה, תבוטל ההקצאה של שעות התגבור.
- ד. אם יימצא שבית הספר לא עשה שימוש בשעות התגבור שניתנו לו כדי ללמד אמנויות בגישה בין-תחומית בכיתות שאושרו לו, יקוזזו שעות הלימוד שהוקצו לבית הספר לכל השנה.

בשאלות אפשר לפנות

אל ד"ר נורית רון, מנהלת אגף האמנויות ומפמ"ר מחול,
טל' 03-6896134, פקס' 03-6896125, דוא"ל n-arts@education.gov.il

הוצאה לאור : גף הפרסומים, משרד החינוך
עריכה והבאה לדפוס : דליה הלוי, ורד צדוק
ריכוז ההפקה : שרה גמליאל, טל איתי
עריכת הלשון : עירית עמיאל
עיצוב : סטודיו "שחר שושנה"
הודפס במדפיס הממשלתי, ירושלים

כתובת המאגר הממוחשב של חוזרי המנכ"ל : www.education.gov.il/mankal